

Dk. Ted Hildebrandt, Historia ya OT, Lit., na Theolojia, Mhadhara wa

5

© 2020, Dk. Ted Hildebrandt

Huyu ni Dk. Ted Hildebrandt katika hotuba namba tano, katika kozi ya Historia ya Agano la Kale, Fasihi, na Theolojia. Hotuba ya leo itakuwa kwenye Mwanzo sura ya kwanza, juu ya mistari ya 1: 1 na 1: 2, na kisha, majadiliano juu ya siku za Mwanzo.

A. Muhtasari wa Maswali [0:0-2:29]

Mambo kadhaa kwa wiki ijayo. Nyinyi wiki ijayo mnaifanyia kazi nadhani ni kitabu gani? Kutoka. Lazima usome Kutoka nzima, unafikiri? [mwanafunzi: Ndiyo!] Tazama, kuna nishati. Anaenda kwa jambo zima. Kwa kweli, nilipunguza mwaka huu. Unaposoma Kutoka kuna sura zilizochaguliwa tu. Ni sura ishirini za kwanza, Musa na Misri, lazima usome hiyo. Lakini mara tu unapofika mahali ambapo Hema iko, ninapunguza usomaji kwenye Hema kwa sababu, kusema kweli kwako, inapitia mara mbili. Halafu ni maelezo haya yote juu ya jinsi Tabernakele imejengwa. Tutasoma tu sura zilizochaguliwa za hiyo. Angalia kwenye silabasi; itateua sura gani. Kisha ujue hadithi za sura hizo, na tutatoka hapo. Kutakuwa na makala kuhusu "Bwana harusi mwenye damu." Sema "bwana harusi wa damu" haraka, mara chache. Utakuwa na maswali juu ya hilo, unaposoma hiyo kwenye maandishi; Na kwa hivyo kuna makala juu ya hilo. Nadhani kuna mistari ya kumbukumbu pia. Kwa hivyo itakuwa kazi ya kawaida. Jua hadithi. Hakuna Biblia-robics, kwa Kutoka. Hakuna Biblia-robics, bado sijaiendeleza. Nadhani ninaweza kujaribu kuiendeleza kwa Kutoka mwaka huu na kisha kuna maandishi yako. Nakala zako kutoka kwa wahariri wako zinapaswa kutumwa kwangu kwa fomu ya barua pepe leo na kisha tumemaliza hilo. Kwa hivyo kimsingi zingatia Kutoka. Jambo lingine ni malipo ya vifaa vya kozi; Baadhi yenu bado hawajawasilisha pesa zenu. Nadhani kesho ni siku ya mwisho na kisha inapanda. Tafadhali nipatie malipo yako, ama leo au nitakuwa ofisini kwangu kesho asubuhi kutoka tisa hadi mbili. Hakikisha umeipata huko juu kwa sababu baada ya kesho, ni mara mbili. Sitaki

kuwafukuza nyinyi kwa hivyo tunza madeni yenu.

B. Mapitio: Msukumo, Utawatu, Usambazaji, Tafsiri [2:30-4:52]

Wacha tuanze. Tuna nyenzo nyingi za kupitia leo. Tutaanza na Mwanzo 1: 1 na kwa kweli tuanze kufanya kazi na maandishi leo. Kufikia sasa katika darasa hili, tumekuwa tukizungumza juu ya msukumo kuwa asilimia mia moja, Mungu anazungumza na manabii. Tulizungumza juu ya kutangazwa kuwa mtakatifu, mkusanyiko wa vitabu hivyo katika neno la Mungu. Kisha tumezungumza juu ya maambukizi, ambayo ni, kunakili kwa maandishi. Kumekuwa na shida huko. Katika tafsiri pia kumekuwa na shida kadhaa. Kwa hivyo msukumo, kutangazwa kuwa mtakatifu, usambazaji, na tafsiri.

Sasa tuko chini ya Mwanzo 1: 1. Kwa hivyo tutaanza leo na "Hapo mwanzo Mungu aliumba mbingu na nchi." Kisha tutaona kile kilicho katika mstari wa pili, na jinsi Mwanzo 1: 1 inavyoingana na Mwanzo 1: 2. "Hapo mwanzo Mungu aliumba mbingu na nchi." Je, Biblia inakubali kwamba kuna mwanzo? Ndiyo. Tamaduni zingine zina dunia inayoenda tena na tena kupitia mizunguko hii. Biblia haifanyi hivyo. Je, kuna mwanzo katika Biblia na kuna mwisho? Ndiyo. Kwa hivyo hiyo inamaanisha kuwa mambo yanaelekea mwelekeo. Kuna mwanzo, kuna mwisho; hiyo inamaanisha kuna mwelekeo, kusudi, maana, na vitu kama hivyo. Sio tu kuendesha baiskeli tena na tena na tena kama filamu ya Ground Hog's Day. Kwa hivyo, "Hapo mwanzo Mungu aliumba mbingu na nchi." Sasa, mstari unaofuata ni upi? Hapa ndipo sehemu ngumu inapoingia. "Na dunia haikuwa na umbo na tupu." Kuna uhusiano gani kati ya mstari huu na "hapo mwanzo Mungu aliumba mbingu na nchi"? Kuna uhusiano gani na hiyo na "dunia haikuwa na umbo na tupu na giza lilifunika uso wa kina kirefu. Roho wa Mungu alikuwa akielea juu ya maji. Na kisha Mungu akasema, Kuwe na nuru ikawa na nuru"? Kwa hivyo kuna uhusiano gani kati ya Mwanzo 1: 1 na 1: 2? Kimsingi kuna nafasi tatu juu ya hili. Tutapitia njia hizo tatu tofauti za kuchukua uhusiano wa mistari hii miwili na kuona jinsi inavyoathiri mambo. Ni njia gani tatu tofauti za kuangalia hii na ni maoni gani yanaruhusu dunia kuwa na mabilioni ya miaka? Je, dunia ina mabilioni ya miaka au dunia ina makumi ya melfu ya miaka tu? Kuna mjadala mkubwa juu ya umri

wa dunia. Kwa hivyo uhusiano kati ya mistari hii utawawezesha watu wengine kusema chaguzi anuwai.

C. Mwanzo 1: 1 na 1: 2: Nadharia ya Pengo [4:53-6:50]

Sasa, mtazamo huu wa kwanza unaitwa "Nadharia ya Pengo." Hii ni "Nadharia ya Pengo," ilishikiliwa na--je, kuna mtu yeyote aliyewahi kusikia juu ya Biblia ya Marejeleo ya Scofield, kutoka Philadelphia? Kuna mtu yeyote kutoka Philadelphia? Scofield Reference Bible, Chuo cha Biblia cha Philadelphia, ambacho sasa kinaitwa Chuo Kikuu cha Biblia cha Philadelphia, au chochote - kilikuwa na maoni haya. Hivi ndivyo Nadharia ya Pengo inavyosoma hivi: "Hapo mwanzo Mungu aliumba mbingu na nchi." Kwa hivyo kulikuwa na "wham bam" ya awali. Mungu aliumba vitu. "Hapo mwanzo Mungu aliumba mbingu na nchi." "Dunia wakati huo, ikawa giza na tupu, isiyo na umbo na tupu." Wakati Mungu aliumba vitu hapo awali, je, alivifanya kuwa vyema? Kulikuwa na nuru, lakini ikawa giza, isiyo na umbo, na tupu. Kile Nadharia ya Pengo inapendekeza ni kwamba hii ndio wakati Shetani alianguka duniani. Shetani ni malaika wa nuru ambaye alitupwa duniani hapa katika Mwa. 1: 2. Ndio sababu ni kipindi cha giza na hii ndio wakati Shetani alitengeneza dinosaurs. Hapa ndipo dinosaurs zinapofaa. Shetani ndiye muundaji wa dinosaurs, machafuko duniani, na aina hii ya kitu. Kwa hivyo hapo mwanzo, Mungu aliumba mbingu na nchi. Kisha Shetani anatupwa duniani. Kisha Shetani anafanya mambo yake duniani. Kisha kile ulicho nacho baada ya Shetani kufanya mambo yake, Mungu anasema, "Kuwe na nuru" na kuna nuru. Kisha una siku saba za uumbaji. Lakini siku saba za uumbaji ni siku saba za nini? Burudani. Kwa mtazamo huu, siku saba za uumbaji Mungu anarekebisha na kuunda upya kile Shetani alikuwa ameharibu. Kwa hivyo hii inaitwa Nadharia ya Pengo. Unaona kwa nini inaitwa Nadharia ya Pengo? Kwa sababu una Mungu anayeumba hapa (Mwa. 1: 1) - kuna pengo ambapo Shetani anaingia na machafuko yanaingia, yasiyo na umbo na tupu (Mwa. 1: 2) - na kisha hapa Mungu anaanza tena (Mwa. 1: 3) na "Kuwe na nuru." Kwa hivyo hii ni mistari wa pili, ambapo kuna pengo.

D. Uchambuzi wa Nadharia ya Pengo [6:51-11:57]

Sasa kuna sababu za kuunga mkono Nadharia ya Pengo na wacha nipitie sababu chache hapa - faida na hasara za Nadharia ya Pengo. Neno la Kiebrania *hayah*, ambayo ni kitenzi "kuwa" au "kuwa." Neno la Kiebrania *hayah* inamaanisha "ni" au "kuwa." Inaweza kumaanisha moja, na kwa hivyo watu hawa wanasema hivyo *hayah* inamaanisha "ikawa." Kwa hivyo dunia ikawa isiyo na umbo na tupu. Mungu hapo awali aliifanya kuwa nzuri, na kisha Dunia ikawa [*hayah*] isiyo na fomu na tupu. Ikawa giza. Mungu alikuwa ameifanya kuwa nyepesi. Aliifanya na ikawa. Kwa hivyo neno hili "kuwa" linasema kwamba Shetani alishuka na kupotosha kile ambacho Mungu alikuwa amefanya hapo awali. Hii inafafanua - je, umewahi kujiuliza wakati Shetani alienda mbaya? Kwa njia, je, Shetani anajitokeza katika Mwanzo sura ya tatu na nyoka na hayo yote? Kwa hivyo yuko chini duniani katika sura ya tatu, ni lini alienda vibaya? Kwa hivyo hii inampa Shetani nafasi basi, na Nadharia hii ya Pengo. Wanasema dunia ikawa haina umbo na tupu wakati Shetani alipotupwa duniani (Mwa. 1: 2). Alikuwa malaika wa nuru ambaye alitupwa duniani katika kipindi hiki. Vifungu kadhaa ambavyo watu hutumia kuunga mkono hii ni Isaya 14 na Ezekieli 28 - vinatuambia kidogo juu ya kazi ya Shetani. Isaya 14 inatia shaka sana, Ezekieli 28 inaweza kuwa na risasi bora zaidi. Lakini ili kufafanua kazi ya awali ya Shetani, *to-hu va-vo-hu*. Hii sio tofu, hii ni *to-hu va-vo-hu*, na hii inamaanisha "isiyo na fomu na tupu." Kimsingi haina umbo, na nadhani toleo la King James linasema "utupu," au kitu. Ni "isiyo na umbo na tupu." "Na dunia ikawa isiyo na umbo na tupu," *to-hu va-vo-hu*. Watu wanaoshikilia Nadharia ya Pengo wanaruka hadi Yeremia 4:23, na wanasema, "Hei, kuna taarifa *to-hu va-vo-hu*, 'isiyo na umbo na tupu.'" Inatumika katika Yeremia kama hukumu juu ya dhambi. Kwa hivyo inahusiana na Shetani na hukumu juu ya dhambi yake. Inawapa dinosaurs maskini ambao wanapaswa kuwa na mahali pa kwenda. Kwa hivyo hii inawaweka ndani. Shetani hufanya mambo yake, anatengeneza dinosaurs. Je, Shetani mara nyingi huiga kazi za Mungu? Kwa hivyo sasa Mungu ataunda vitu kadhaa ili Shetani ajaribu kufanya fujo na kutengeneza vitu. Wao ni wakubwa na wana meno, na wanakula watu. Kweli kweli, hakukuwa na watu, kwa hivyo ndivyo hivyo. Sasa, hapa kuna mambo hasi kwenye

Nadharia ya Pengo. Yeremia 4:23 hadi 4:26, kwa kweli inataja *to-hu va-vo-hu* "isiyo na umbo na tupu," lakini katika Yeremia ni hukumu juu ya dhambi. Lakini katika Mwanzo 1 kuna kutajwa kwa dhambi? Je, kuna kutajwa kwa dhambi katika Mwanzo sura ya pili? Dhambi inaingia, katika sura ya Mwanzo nini? 3, pamoja na nyoka. Kwa hivyo watu hawa wanafanya nini katika Nadharia ya Pengo, wanasoma dhambi katika muktadha huo? Je, kuna dhambi yoyote katika muktadha wa sura ya kwanza na ya pili? La. Kwa hivyo hii ni makadirio ya wao kurudisha hii, na swali ni kwamba inaonekana nje ya muktadha kwa sababu katika Mwanzo 1 hakuna kutajwa kwa dhambi. Inaonekana inavuta kitu katika muktadha ambacho hakipaswi kuwepo. Je, Shetani ndiye hoja katika Mwanzo 1 au 2? Je, Shetani ndiye maana? Je, Shetani ametajwa popote? La. Hata anapojitokeza katika kivuli cha nyoka, je, kweli anatajwa kama Shetani au kama nyoka anayezungumza? Nyoka. Tunajifunza kwamba nyoka- joka la zamani kutoka kwa kitabu cha Ufunuo ambacho kinatuambia kwamba nyoka alikuwa Shetani. Lakini lazima ufanye kazi na hiyo. Kwa hivyo Shetani sio maana. Walimweka Shetani katika Mwanzo 1: 2. Inaonekana tena nje ya muktadha. Hakuna muktadha wake. Neno "likawa giza" linapaswa kusomwa kama tafsiri zako zote za kisasa zinavyofanya: "ilikuwa." "Dunia haikuwa na umbo na tupu." Dunia "haikuwa" isiyo na umbo na tupu, dunia "ilikuwa." "Hapo mwanzo Mungu aliumba mbingu na nchi, na dunia haikuwa na umbo na tupu."

Sasa, hiyo ina maana basi? Je, Nadharia ya Pengo inaruhusu dunia ya zamani? Kwa Nadharia ya Pengo, inawezekana Shetani alikuwa akifanya fujo hapa chini kwa miaka bilioni kadhaa? Ndiyo. Kwa hivyo inawezekana. Nadharia ya Pengo inaruhusu dunia ya zamani. Je, Nadharia ya Pengo inatoa nafasi kwa dinosaurs? Ndiyo, inafanya. Kwa hivyo nadharia hii ilikuja katika miaka ya 1950 au 1960, na iliwekwa nje na Biblia ya Schofield. Baba yangu alishikilia nadharia hii.

E. Mwanzo 1: 1 na 1: 2: Nadharia ya Kifungu Tegemezi [11:58-13:59]

Sasa, hapa kuna njia nyingine ya kuangalia uhusiano kati ya Mwanzo 1: 1, na Mwanzo 1: 2. Angalia jinsi Mwanzo inavyotafsiriwa katika baadhi ya tafsiri zako. Nadhani RSV ya zamani, inatafsiri kama hii: Mwanzo 1: 1. Mwanzo 1: 1 inaanzaje

akilini mwako? "Hapo mwanzo, Mungu aliumba mbingu na nchi," sivyo? Hivi ndivyo baadhi ya watu [RSV] wanavyotafsiri mstari huo wa kwanza: "Mungu alipoanza kuumba, dunia ilikuwa haina umbo na utupu, na giza lilikuwa juu ya uso wa kilindi." Je, hiyo inabadilisha maana? "Mungu alipoanza kuumba, dunia ilikuwa haina umbo na tupu." Je, hiyo ni tofauti? Mstari huu unadhani nini? Dunia ilikuwa tayari pale na Mungu alishuka tu kuunda na kuunda mbingu na nchi. Sasa, kwa njia, hiyo ni tofauti basi jinsi unavyosoma hiyo kwa kawaida? "Hapo mwanzo Mungu aliumba mbingu na nchi." Mtazamo huu unaitwa Mtazamo wa Kifungu cha Utegemezi. Inachosema ni kwamba aya ya kwanza inategemea aya ya pili. "Mungu alipoanza kuumba, dunia ilikuwa haina umbo na tupu." Dunia ilikuwa tayari pale alipoanza kuumba. Je, hivyo ndivyo Biblia inavyosema? Dunia ilikuwepo tu na Mungu aliumba. Kwa hivyo huu ndio mtazamo: "Mungu alipoanza kuuumba dunia, haikuwa na umbo, na Mungu akasema, 'na kuwe na nuru.'" Kwa hivyo hii inadhani basi, ni nini kinakuja mbele za Mungu? Dunia tayari iko. Kwa hivyo mbingu na dunia ni za milele kama ilivyo Mungu. Mungu huunda tu mbingu na nchi. Huu ndio maoni yanayoshikiliwa na mtazamo huu wa Kifungu Tegemezi.

F. Uchambuzi wa Mwonekano wa Kifungu Tegemezi [14:00-

14:44]

Kwa hivyo, kusema kweli kwako, nina shida na maoni haya. Hiyo inabadilishaje maana ya maandishi? Kweli, inachofanya ni kusema vitu vitatu ni vya milele, sio Mungu tu. Mungu haumba mbingu na nchi, sio kwamba Mungu huzungumza na zinatokea. Tayari wapo. Mungu huwaunda tu na kuwatengeneza. Kwa hivyo, maoni haya ni tofauti kabisa. Ni shida gani za maoni haya. Nadhani hii ndio tumekuwa tukienda hapa: inasema kwamba kuna vitu vitatu ambavyo ni vya milele: jambo, nishati, na Mungu. Mungu hufanya kazi tu na vitu na nguvu. Maada na nishati tayari zilikuwepo, na Mungu anaziunda tu. Nadhani hilo ni tatizo - sidhani kama ndivyo Biblia inavyosema. Lakini hivyo ndivyo RSV ilisema.

G. Mwanzo 1: 1 na 1: 2: Mtazamo wa Kifungu cha Kujitegemea

[14:45-20:25]

Sasa, hapa kuna Mtazamo wa Kifungu cha Kujitegemea. Tulikuwa na Nadharia ya

Pengo - kuna pengo kati ya Mwanzo 1 na 2, Shetani anahusika. Mtazamo wa Kifungu Tegemezi ulisema kwamba dunia tayari ilikuwa pale na Mungu aliiunda tu. Haikuwa na umbo na tupu na Mungu aliiunda tu na kuijaza. Mtazamo wa Kifungu cha Kujitegemea huenda hivi. Kuna uumbaji wa awali. "Hapo mwanzo, Mungu aliumba mbingu na nchi." Wham bam - Mungu huumba mbingu na nchi. Ni kama kichwa cha muhtasari, ni kifungu huru cha muhtasari ambacho kinatoa muhtasari wa kitendo cha awali cha uumbaji.

"Hapo mwanzo Mungu aliumba mbingu na nchi." Kifungu hiki cha kujitegemea kinasimama chenyewe. Mstari wa pili ni kifungu hasi cha mazingira. Inasema, wakati Mungu aliumba mbingu na nchi, ilikuwaje hapo awali? Ilikuwa haina umbo, na tupu. Wakati Mungu aliumba hapo awali, je, aliifanya "isiyo na umbo na tupu na giza lilikuwa juu ya uso wa kina kirefu na roho ya Mungu ilikuwa ikielea juu ya maji"? Sasa, wakati Mungu aliumba dunia, aliifanya iwe kamili au ghafla alipiga tu wham bam na kila kitu kilikuwepo. Wanyama wote walikuwepo. Je, alienda tu wham bam na kila kitu kilikuwa hapo? Je, alichukua muda kuunda na kuijaza? Kwa hivyo wakati aliitengeneza hapo awali, ilikuwa haina fomu na tupu. Halafu katika siku saba za uumbaji, ataiunda, ataiunda, na ataijaza. Kwa hivyo hii ni hasi - angalia ni jambo hasi. Hapo awali aliumba mbingu na nchi, na zilikuwa hazina umbo na tupu. Je, anaitikiaje kutokuwa na umbo na utupu? Anaiunda na anaijaza. Kisha kifungu kikuu ni: "Mungu alisema, 'na kuwe na nuru' na ikawa na nuru," katika Mwanzo 1: 3. Kwa hivyo basi una kifungu kikuu. Kwa hivyo hii ni aina ya mtiririko wake. Unasema, "Hildebrandt, unashikilia maoni haya, kwa nini unashikilia maoni haya juu ya wengine?" Kweli, waandishi wataandika kwa mtindo fulani? Je, una mtindo fulani wa fasihi? Ikiwa nilisoma labda hati ya kurasa kumi au ishirini uliyoandika, na ukanipa nyingine; Je, ningeweza kujua ikiwa iliandikwa na wewe au haijaandikwa na wewe? Ndio, nadhani ningeweza kusema kwa watu wengi. Watu wengine sio, lakini ningeweza kusema kwa watu wengi. Watu huandika kwa mtindo fulani. Musa basi ni mfano mzuri wa jinsi hii inavyofanya kazi: "hapo mwanzo Mungu aliumba mbingu na nchi, dunia haikuwa na umbo na tupu, na kisha "na kuwe na nuru." Kwa hivyo hii ni kifungu cha kujitegemea, kifungu hasi cha mazingira, na kisha kifungu

kikuu. Hiyo ni aina ya muundo wa hiyo. Mtazamo wa Kifungu cha Kujitegemea, Musa anaandikaje? Sasa, nitajuaje jinsi Musa anaandika? Sijui, lakini nina kitabu cha Mwanzo ambacho kinadai kuwa kiliandikwa na Musa, kwa hivyo ninaangalia sura inayofuata. Nadhani ninachopata katika sura inayofuata? Kuanzia mstari wa 4, katika sura ya 2, una, "Hii ni akaunti ya mbingu na dunia wakati ziliumbwa." Ni kama taarifa ya muhtasari - "Hii ni akaunti ya mbingu na dunia wakati ziliumbwa." Kisha mstari unaofuata unasema nini? Inasema, "Wakati Bwana alipoiumba dunia na mbingu, hakukuwa na kichaka shambani (ambacho kilikuwa bado kimeonekana duniani), hakukuwa na mmea shambani, na Mungu hakuwa amenyesha mvua." Je, ni mambo hayo yote mabaya ambayo Mungu alikuwa bado hajafanya? Hakuna vichaka, hakuna mimea, na hakuna mvua. Kwa hivyo unapata kifungu hiki hasi cha hali kikisema hakuna mimea, hakuna vichaka, na hakuna mvua. Inakuambia mambo haya yote mabaya ambayo hayapo. Kisha unapiga kifungu kikuu. Kifungu kikuu kiko katika sura ya 2 mstari wa 7, "Bwana Mungu akamuumba mwanadamu kutoka kwa mavumbi ya ardhi." Sura ya kwanza inatofautiana vipi na sura ya pili? Katika sura ya kwanza, je, Mungu anafanya kazi na mbingu, na kutenganisha maji juu na chini? Ni juu ya ulimwengu, ni juu ya ulimwengu. Katika sura ya pili kuzingatia wanadamu. Kwa hivyo ulicho nacho ni tofauti hii kati ya sura ya kwanza (ambayo ni siku saba na uumbaji wa ulimwengu) na sura ya pili. Katika sura ya pili, anasema, "Nitazingatia Adamu na Hawa sasa," na kwa hivyo anaendeleza hilo kwa undani zaidi. Alitaja Adamu na Hawa katika sura ya kwanza lakini sasa anaingia kwa undani zaidi juu ya jinsi alivyomuumba na kumuumba Adamu na jinsi alivyomuumba Hawa. Kwa hivyo kifungu hiki cha kujitegemea, kifungu hasi cha mazingira, na mlolongo wa kifungu kikuu ni muundo ule ule ambao alitumia katika sura ya kwanza? Ndiyo. Kwa hivyo ninachopendekeza ni kwamba muundo huu katika sura ya pili unatusaidia kuelewa jinsi sura ya kwanza inapaswa kueleweka. Je, hiyo ina maana? Ninajaribu kumtumia Musa kumwelewa Musa. Kwa hivyo, hiyo ndiyo mbinu ninayotaribu kutumia na nadhani inafanya kazi vizuri hapa. Kwa njia, niseme juu ya Nadharia ya Pengo kwamba hakuna mtu anayeshikilia Nadharia ya Pengo tena, baba

yangu amekufa kwa njia (sisemi hivyo kwa njia ya utani) lakini pia watu wengi ambao walishikilia Nadharia ya Pengo. Imedharauliwa. Kulikuwa na mvulana anayeitwa Weston Fields, yeye ni rafiki yangu, ambaye aliandika kitabu cha kurasa mia mbili ambacho kiliharibu Nadharia ya Pengo. Weston kimsingi aliiweka. Hakuna mtu anayeshikilia hiyo tena. Pia sarufi, haifai sarufi ya Kiebrania. Inapingana na muundo wa fasihi ambao Musa hutumia na, kwa njia, haitusaidii na Shetani. Shetani hayuko katika Mwanzo 1 au 2. Fuata mifumo ya fasihi.

H. Maandiko ya uumbaji nje ya Mwanzo: Zaburi 19 [20:26-21:55]

Sasa, je, uumbaji unabishana kwa uwepo wa Mungu? Kuna vifungu vyema katika Biblia, kando na Mwanzo 1, ambavyo vinazungumza juu ya uumbaji. Nitakuonyesha kadhaa kati yao. Moja ya hizo ni sura ya kumi na tisa katika kitabu cha Zaburi. Zaburi sura ya kumi na tisa inakwenda kama hii, inasema: "Mbingu hutangaza utukufu wa Mungu. Anga linaonyesha kazi yake ya mikono. Siku baada ya siku wanamwaga hotuba; usiku baada ya usiku wanatoa maarifa." Kwa maneno mengine, mbingu zinatangaza utukufu wa Mungu. Ikiwa ungekuwa kama Dk. Perry Philips, ambaye alitoa hotuba hiyo juu ya Big Bang jana, yeye ni mwanaastronomia, je, ungeweza kutumia unajimu kutazama ulimwengu na kuona kazi ya mikono ya Mungu? Je, unajimu unatangaza utukufu wa Mungu? Kwa maneno mengine, una neno la Mungu hapa. Hii ndio Biblia. Hili ni neno la Mungu. Je, tunaweza kusema kitu kuhusu Mungu kutoka kwa neno lake? Ndiyo. Je, hii ndiyo iliyo wazi zaidi? Mungu ametuambia jinsi alivyo hapa. Je, unaweza pia kuangalia kazi za Mungu na kusema kitu kumhusu? Una neno la Mungu (hilo halina dosari na kamilifu). Una neno lake na kupitia msukumo ulipewa manabii, lakini pia una kazi ya Mungu. Kwa hivyo kazi ya Mungu inaonekana katika uumbaji, kwa hivyo unaweza kujifunza kitu juu ya Mungu kutoka kwa uumbaji. "Mbingu hutangaza utukufu wa Mungu." Kwa hivyo Zaburi ya 19 inasaidia juu ya hilo, katika suala la kuona kazi ya Mungu.

I. Usasa na Miujiza [21:56-26:28]

Sasa, kisasa, nyuma katika kizazi changu watu hawa kimsingi walisema

ulimwengu ni wa busara na wa asili; hakuna nafasi kwa Mungu. Hakuna nafasi kwa Mungu kwa sababu kila kitu kinaweza kuelezewa kwa sababu na athari. Ulikuwa mfumo uliofungwa. Ulimwengu ni mfumo uliofungwa unaoelezewa na sababu na athari. Hakuna miujiza; Mungu hawezi kutenda katika nafasi halisi na wakati. Hakuna miujiza. Miujiza haiwezi kuwepo. Kila kitu ni kwa sababu za asili na kwa hivyo miujiza haipo. Kila kitu kinafuata sheria za kimantiki za sababu na athari, sababu na athari, sababu na athari, hadi mwanzo. Hakuna Mungu mwanzoni, hakuna kitu hapo. Kwa njia, shida ni nini? Ikiwa una muujiza, ikiwa Bahari ya Shamu inatengana tu na watu kuvuka hiyo ni jambo la asili? La. Kisha unavuka na kisha nini kitatokea baadaye? Whoosh, inashuka, na Wamisri wote wanazama. Unasema, "hmm, hiyo ilikuwa bahati nzuri." Au unasema, "Hapana, hapana - maji hayafunguki hivyo." Nimekuwa nikifundisha darasa langu kila wakati, niko kwenye mkanda sasa lakini ninahitaji kuifanya hata hivyo. Nyinyi mtatoka na kupata kazi siku moja, na ni muhimu sana kujifunza ujuzi fulani wa jinsi ya kukabiliana na maisha halisi kando na wasomi. Kwa hivyo nataka kukufundisha juu ya mabomba leo. Kuna mambo mawili unayohitaji kujua na kisha unaweza kuwa fundi bomba. Kuna mambo mawili unayohitaji kujua. Maji hutiririka kuteremka, na siku ya malipo siku ya Ijumaa. Nimeelewa? Maji hutiririka kuteremka, na siku ya malipo siku ya Ijumaa. Sisi sote ni Joe-plumbers sasa. Kwa hivyo unaweza kwenda na kusema, weka wasifu wako, mimi ni fundi bomba. Kwa hivyo, ninatania, lakini sio kweli.

Ninachojaribu kusema hapa, ni wakati maji yanatengana na ukuta upande mmoja na ukuta kwa upande mwingine na watu hutembea katikati. Unajua ninachosema, maji hutiririka kuteremka. Hiyo haifanyi kazi. Kwa hivyo huo ni muujiza. Ni muujiza. Mungu hufanya kitu cha aina hiyo. Sio asili. Kwa hivyo wa kisasa, kutoka karne ya 19 na 20 alisema miujiza yoyote katika Biblia ni hadithi tu. Miujiza yoyote haikutokea kihistoria. Mtu aliwatengeneza; ni hadithi tu. Hiyo ilikuwa ya kisasa. Nyinyi mnaishi katika kile kinachoitwa baada ya kisasa. Katika usasa wa baada ya usasa, wanakuja tofauti sasa kwani kila mtu ana hadithi yake mwenyewe. Swali: je, kizazi chako kinaamini katika miujiza? Je, kizazi chako kinaamini katika mambo yanayotokea

ambayo ni ya kuvutia, unayaona kila wakati. Kwa hivyo umeona vitu ambavyo ni vya kushangaza. Miujiza haisumbui kizazi hiki hata kidogo. Kila mtu ana hadithi yake mwenyewe, lakini hadithi ya Mungu haina umuhimu kwa wengi. Mungu sio sehemu ya hadithi yangu kwa hivyo basi unaweza kumpuuza. Lakini jambo la muujiza sio lazima kupigwa vita katika kizazi chako. Kizazi chako kinaweza kukubali miujiza kama sio jambo kubwa. Kwa njia, ni mpango? Mungu anapofanya muujiza ni jambo kubwa. Hata hivyo, baada ya kisasa imegawanyika zaidi. Usasa kila kitu kilikuwa cha kimantiki, kiliunganishwa, ulimwengu uliofungwa ulifanya kazi kama saa. Kizazi chako, huoni hakuna kinachofanya kazi. Kulia? Ah, hiyo ni kweli, unafikiri ninazungumza juu ya serikali, uko sawa? Kwa hivyo, unaona jinsi mambo mengi, nisemeje, wacha hata niingie kwenye familia. Tulienda tu kwenye ndoa ya binti yangu. Niliendesha gari wikendi ya Siku ya Wafanyikazi kwenda Ohio kusherehekea hilo na familia yangu. Watoto wote walikuwepo, ilikuwa moja ya nyakati bora zaidi maishani mwangu, kwa kweli. Sitasahau kamwe. Aliolewa. Swali: maisha ni machafuko? Maisha ni machafuko! Ndio, ni machafuko kweli. Unajua, unaingiliana na familia ambazo zote zimesambaratika. Ninakuhakikishia kwamba wengi wenu mmeona talaka zikishuka katika familia, ukafiri na kila aina ya vitu. Maisha mara nyingi huwa juu chini. Ninachosema ni kwamba ndivyo ulimwengu ulivyo leo. Mpangilio huu wote wa zamani wa kisasa, kila kitu kimeunganishwa kimantiki kinatoa nafasi kwa kila kitu kichwa chini sasa. Kila kitu kimegawanyika. Hakuna kitu kinachoeleweka; yote yamevunjika. Lazima tu unyakue mahali unapoweza.

J. Musa na vyanzo vyake vya Mwanzo [26:29-28:18]

Musa alipata wapi nyenzo zake? Nilipokuwa mdogo, nilifikiri Mungu labda alishuka tu na kuiingiza ndani yake. Labda aliweka chip nyuma ya kichwa chake - hiyo ilikuwa Matrix. Hatuwezi kufanya hivyo. Kwa hivyo, weka tu chip nyuma ya kichwa chake na kupakua vitu kwenye ubongo wake na nilidhani hii ndio ilitokea. Musa anaiandika. Mungu anasema, "*Berashet Bara' Elohim*;" na Musa anasema, "sawa, punguza kasi ya Mungu, nina kibodi polepole kwenye kompyuta yangu hapa."

Anaiandika na kuiandika. Mungu anaiingiza kwenye ubongo wake na Mungu alizungumza naye kwa maneno na Musa akaiandika. Kwa njia, kwa baadhi ya manabii, je, Mungu alishuka na kuzungumza nao na wakaiandika papo hapo? Yeremia alifanya hivyo [Yer 36]. Sio tu kwamba alifanya hivyo mara moja, Yeremia anaiandika; na Mungu anasema, "Sawa, Yeremia, andika mambo haya." Kwanza kabisa, anasema, "Yeremia mtafute mwandishi nami nitakuambia, basi unaweza kumwambia mwandishi nini cha kuandika." Yeremia anasema, "Bwana asema hivi," anaenda kwa mwandishi, na mwandishi anaiandika. Anaipoleka kwa mfalme. Mfalme anafanya nini? Mfalme anachukua neno la Mungu kutoka kwa mwandishi, moja kwa moja kutoka kwa Mungu - kimsingi analirarua vipande vipande na kuchoma kitu chote. Ni, "ng'ombe mtakatifu, neno la Mungu lilipanda tu kwa moshi," sivyo? Mungu anasema nini? "Yeremia, rudi hapa." Kimsingi anapata mwandishi na anafanya tena. Wakati huu, iko kwenye uso wa mfalme. Swali: unachoma neno la Mungu, nini kinatokea kwako? Mambo mabaya. Sio wazo nzuri. Yeremia alifanya hivyo na iko katika Biblia; Hutaki kuwa mfalme huyo. Kwa hivyo, hata hivyo, mfalme alijaribu kuiharibu. Je, Yeremia aliamuru maandishi hayo mara mbili? Aliamuru mara mbili na mwandishi aliiandika mara mbili. Hata hivyo, wakati mwingine Mungu huzungumza moja kwa moja. Ninachojaribu kusema ni kwamba wakati mwingine Mungu hushuka, wakati mwingine anazungumza na wakati mwingine inasikika. Wakati mwingine haisikiki. Baadhi ya wavulana waliisikia. Wakati mwingine ilikuwa akilini mwao.

K. Enuma Elish na Epic ya Gilgamesh [28:19-30:49]

Unafanya nini na hii? Unafanya nini na Enuma Elish? Ni akaunti ya uumbaji wa Babeli. Unafanya nini na akaunti ya uumbaji ya Babeli? Kwa njia, umewahi kusikia juu ya mtu huyu, Gilgamesh? Acha nifanye Gilgamesh kwanza kwa sababu labda anamfahamu zaidi nyinyi. Lakini Gilgamesh, yuko mbele ya Musa? Mamia mengi ya miaka kabla ya Musa. Je, angeweza kunakili kutoka kwa Musa? Hapana, yeye ni mamia ya miaka kabla ya Musa. Gilgamesh ana Utnapishtim, tutamwita Utnap kwa ufupi. Utnap anatoka nje na miungu inakuja mbele yake na anaambiwa ajenge mashua. Kwa hivyo

Utnapishtim anajenga mashua yake na kwa njia wanyama hawa wote wanakuja kwenye mashua. Wanyama hawa, pamoja na familia yake, na pamoja na kundi zima la watu wengine; Walimweka kwenye mashua. Yuko kwenye mashua kwa muda; Mafuriko yanakuja, huinua mashua, huzamisha watu. Kwa njia, katika epic ya Gilgamesh, kwa nini watu walifurika, kuharibiwa? Ndio, walikuwa na sauti kubwa sana. Unaona, unafanya muziki huo wa rap, unaona nini kinaweza kutokea kwako? Sawa kabisa. Ilikuwa kubwa sana - hakuna metali nzito. Miungu ilikasirika tu kwamba wanadamu walikuwa wakipiga kelele nyingi, kwa hivyo waliwazamisha. Kwa hivyo wanawafurika. Lakini kwa njia, wanapokuwa kwenye mashua, mafuriko yanapopungua, Utnap anashukaje kwenye mashua? Je, anatuma ndege? Ndiyo. Anatuma ndege wengine. Kwa hivyo una mvulana, hujenga mashua, hupanda familia yake na wanyama, mashua inainuka, mashua inashuka. Anatuma ndege nje, na kisha hutoka. Je, hiyo inasikika kuwa ya kawaida? Je, Musa alijua hadithi ya Gilgamesh? Kuvutia. Je, Musa alijua hadithi ya Enuma Elish, akaunti ya uumbaji inayotoka Babeli? Tena, ni kutoka kabla ya wakati wa Musa. Una roho ya kimungu na machafuko ya zamani. Nuru hutoka kwa miungu (wingi). Anga linafanywa, ardhi kavu inafanywa, taa hufanywa na taarifa, mwanadamu anafanywa mwisho. Kisha, baada ya hapo, miungu ilipumzika. Je, hiyo inasikika kuwa ya kawaida katika suala la muundo wa kimsingi? Je, inawezekana basi Musa alinakili vitu hivyo na kusahau tu kuweka chini katika maelezo ya chini hadithi ya Gilgamesh na Enuma Elish? Je, kuna kufanana hapo? Ndiyo, zipo.

L. Uchambuzi wa Gilgamesh na Enuma Elish [30:50-31:35]

Mtu hapa amefanya utafiti wa zamani wa Mashariki ya Karibu na unasema, "Hildebrandt, uliwadanganya kwa sababu hukuwaambia ukweli halisi. Ulichagua yaliyomo ambayo yanafanana na kuacha vitu vyote ambavyo ni tofauti. Unajua jinsi miungu ilivyounda ulimwengu wa kale? Miungu ilikuwa na vita kimsingi na walichukua mmoja wa miungu na kumkata vipande viwili na kuifanya dunia kutoka sehemu moja ya mwili na kutoka sehemu nyingine, anga. Je, hiyo ni tofauti kidogo na Biblia? Ndiyo. Ninachosema ni kwamba nimekamua hii kwa mwelekeo mmoja. Hadithi hizi ni tofauti

sana unapozisoma. Enuma Elish anajaribu kukuza Marduk mungu wa Babeli. Hata hivyo, kuna kufanana? Ndiyo.

M. Ufafanuzi wa kufanana na usimulizi wa hadithi za mdomo [31:36-41:43]

Sasa, hiyo inanishangaza? Na jibu ni: hapana. Hatujazungumza na hii ni muhimu sana sitaiendeleza - nitafanya kazi mbaya katika hili. Unahitaji kuchukua kozi na Borgman au mtu ambaye anaendeleza hii kwa kina zaidi. Hapo awali wakati watu walikuwa wazee sana kabla ya Musa mnamo 2000 KK walifanya mashairi mengi, hadithi nyingi zilishuka kwa mdomo? Maambukizi ya mdomo ni tofauti na yaliyoandikwa? Nuhu anashuka kwenye mashua. Shemu, Hamu na Yafethi wanashuka kwenye mashua; ni watoto wake. Walikuwa kwenye mashua na Nuhu. Je, unafikiri Shemu, Hamu na Yafethi waliwahi kuwaambia watoto wao kuhusu Babu Nuhu na kile kilichotokea kwa wanyama hao wote? Ndiyo. Kwa hivyo Shemu, Hamu na Yafethi huwaambia watoto wao. Sasa, kwa njia, watoto wao wangeweza kwenda kuzungumza na babu Nuhu na kusema, "Hei, babu Nuhu, Baba alisema hivi. Je, kweli ilitokea hivyo?" Je, babu Nuhu angeweza kuzinyoosha? Sawa, uliwahi kuwa na babu yako kukunyoosha? Hata hivyo, nini kingetokea? Baada ya vizazi vitatu au vinne, hadithi labda itahama? Je, kungekuwa na tofauti katika hadithi? Ni nini moja ya mambo mazuri na moja ya shida na mila ya mdomo. Wakati vitu vya mdomo vinashuka hubadilisha kizazi hadi kizazi? Acha niwe mahususi zaidi. Mwanangu anarudi kutoka Afghanistan. Anasimulia hadithi za mdomo. Hakuwa na wakati wa kuziandika kwa sababu alikuwa akipigwa risasi kila siku aliyotoka. Kwa hivyo hakuchukua muda wa kuandika hii. Kwa hivyo hizi ni mila ya mdomo. Sasa anawaambia (ana kaka, Zach, na dada wanandoa). Tumekaa karibu na meza na yeye ni msimulizi mzuri wa hadithi. Kwa hivyo anasimulia hadithi na ghafla kila mtu anacheka vichwa vyao. Watoto wanaondoka. Elliot anamgeukia sasa mzee (mimi), na mama yake mzuri, na swali: je, anatuambia hadithi hiyo hiyo, ni yeye tu anayeambia mara ya pili na wazazi wake wanakaribia kutokwa na machozi. Swali: ilikuwa hadithi sawa? Ndio, ilikuwa hadithi sawa. Swali: je, aliacha maelezo kadhaa? Ndio, alifanya

hivyo. Watoto walipoondoka... Alituangusha vitu kadhaa ambavyo vilinipuuza kabisa.

Swali: ilikuwa hadithi sawa? Ndio, ilikuwa hadithi ile ile iliyokusudiwa hadhira tofauti.

Unaweza kusimulia hadithi tofauti - unajua ni nani mzuri katika hili? Dk. Graeme Ndege hapa. Je, umewahi kumsikia akicheza piano? Lazima umchukue unapoingia kwenye kozi yake kusema, "Hei, Hildebrandt anasema lazima ucheze piano kwa darasa hili." Anacheza jazba. Kwa hivyo atacheza wimbo huo huo, lakini je, atawahi kucheza wimbo huo huo kwa njia ile ile? La. Anafanya jazba. Kwa hivyo kulingana na wewe ni nani, unasimulia hadithi tofauti na mtu ambaye miaka kumi na mbili hadi kumi na nne, basi unafanya kwa mtu ambaye ana miaka hamsini na nne hadi sitini? Je, unasimulia hadithi tofauti? Wakati Dk. Bird anacheza piano, ataicheza kwa njia moja na kisha atacheza wimbo ule ule na unaweza kusikia ni wimbo huo huo, lakini ni tofauti? Ni jazba. Kwa hivyo, ninachosema, katika mila ya mdomo watu hupiga hadithi? Kwa maneno mengine, huwezi kusima hadithi kwa njia ile ile. Nuhu anawaambia watoto wake - vizuri Nuhu hakuwaambia watoto wake, watoto wake walikuwepo; Lakini watoto wake hupitisha hadithi hiyo. Je, ungetarajia hadithi hiyo itashuka katika fomu tofauti? Nadhani hadithi ya Gilgamesh inakumbuka gharika ya Nuhu. Imeshuka tu kwa mdomo, kwa hivyo kile ulicho nacho na Musa hapa, ni Mungu anashuka na kusema "Musa. Acha nikuambie ni nini hasa kilitokea." Sasa umeipata kutoka kwa Mungu kuja na kusema, "Hei, hii ndio ilitokea." Kwa njia, je, watu wengine waliopitisha hadithi hiyo walikuwa na ganda la hadithi? Ndiyo, walifanya hivyo. Lakini wao, nisemeje hivi, kwa hivyo Mungu anamwambia Musa kile kilichotokea. Kwa hivyo, sishangai kwamba kuna mwangwi katika tamaduni zingine ambazo zinakumbuka hadithi ya gharika. Sishangai. Mungu aliwafurika. Ningetarajia tamaduni zingine kukumbuka hilo na kuipitisha. Sasa nadhani yangu ni kwamba hawakumjua Yehova, na ni nini kilichochochea ili watengenezee kile kilichokuwa kikiendelea? Ilikuwa Baali, unajua, akifurika Ashera, kuna mpango gani hapa? Je, miungu ilipigana au nini? Je, hiyo ina maana kwako, basi? Ningetarajia baadhi ya hadithi kuwa sawa, na kisha Mungu anampa Musa ufunuo kutoka kwa Mungu. Hivyo ndivyo tunavyohesabu Mwanzo, ndivyo tunavyohesabu kufanana, na hivyo pia ndivyo

tunavyohesabu tofauti. Sasa, kwa njia, ni mila ya mdomo nzuri? Ndiyo. Katika tamaduni zingine, wanakariri - unaporudi Homer, Iliad, na Odyssey. Baadhi ya watu nchini Kroatia wana mistari mia kumi na mbili ya mashairi yaliyokariri na wanaifanya. Kila wakati wanapoifanya - baadhi yenu hufanya ukumbi wa michezo. Unapofanya ukumbi wa michezo, umewahi kufanya ukumbi wa michezo usiku mmoja, usiku mbili, au usiku tatu? Swali ni: kila usiku tofauti? Ndiyo. Ni mchezo sawa, lakini ni tofauti kila usiku unapoufanya. Kutakuwa na kitu tofauti kidogo katika kila kusema kwa mdomo.

Ulikuwa na swali. [mwanafunzi: Ndiyo. Kwa hivyo kuna mafuriko, na kila kitu kiliharibiwa kwa hivyo baada ya hatua hiyo hadithi zote zitakuwa sawa?] Ndiyo. Sawa, kwa hivyo Nuhu alipowapa watoto wake hadithi hiyo, waliiona. Hadithi ni sawa. Sasa watoto wake wanakuja, na nataka kusema labda walirudi na Babu. Kwa hivyo hadithi labda iko karibu sana. Sasa walikuwa na watoto (babu anakufa, na wazazi hufa). Sasa hakuna mtu wa kuangalia hadithi. Kwa hivyo ni kama ningemwambia mtu hapa aseme kitu na ukakipitisha kwa mdomo wakati kilipitia darasa itakuwa tofauti sana na kile nilichosema hapo awali. Kwa hivyo unajua ninachosema? Kwa mdomo, hadithi hubadilika. Kwa njia, ninachokuambia ni ukweli. Tunajua hili. Tunaweza kulinganisha katika tamaduni zingine, tamaduni za Kikroeshia, mambo ya mdomo yameangaliwa na unapaswa kujua hilo. Ikiwa ningeanza kitu hapa na kuwaambia sentensi tatu, na kila mtu alipaswa kurudia sentensi hizo, wakati ilipofika kwako, itakuwa sawa au tofauti? Itakuwa tofauti. [Mwanafunzi: ninachouliza ni ni muda gani hasa kati ya Nuhu na Musa?]

Tunazungumza maelfu ya miaka. Namaanisha, Yeriko, Yoshua alifaa vita vya Yeriko huko Yeriko kuna mnara mkubwa hapo. Ni kutoka 8,000 KK Kwa hivyo hiyo inamaanisha Nuhu lazima aje kabla ya hapo, kwa hivyo basi una 8,000 KK hadi 1400 KK ya Musa. Kwa hivyo una angalau miaka 7,000 huko. Hadithi zinaweza kubadilika sana katika miaka 7,000. Epic ya Gilgamesh, wacha tuseme ni 2,000 KK? Kwa hivyo tuna angalau miaka 5-7,000 ambayo lazima iambiwe. Nadhani yangu ni kwamba ilikuwa ndefu zaidi kuliko hiyo. Lakini ninaweza kuthibitisha - huwezi kuwa na kifupi zaidi ya hapo, kwa sababu lazima uhesabu minara huko, jiji la Damascus, kuna maeneo anuwai

ambayo tunajua. Kwa hivyo unajua ninachosema; lazima unipe angalau maelfu ya miaka.

[Mwanafunzi: kuhusu miaka mingapi ungekadiria kati ya Nuhu na Musa?]

Hapana, siwezi kufanya hivyo. Kweli, wacha nikuambie tu kinadharia siwezi kufanya hivyo. Acha nikuonyo tu juu ya jambo fulani, sawa. Unajua nasaba hizo katika Mwanzo sura ya tano na kumi na moja, je, ulizisoma hizo? Hapana, usiongeze hizo. Nasaba zina mashimo ndani yake. Inaposema hivyo na hivyo ni baba wa - sawa, wacha nifanye tu Mathayo, sura ya kwanza. Yesu Kristo, mwana wa Daudi, mwana wa Ibrahimu.

Samahani? Yesu Kristo, mwana wa Daudi (Mathayo 1: 1). "Yesu Kristo, mwana wa Daudi." Kweli nyinyi mnajua, David ni nini? Nipe tarehe. Yesu Kristo, mwana wa Daudi - hiyo ni miaka elfu. Yesu Kristo, mwana wa Daudi, mwana wa Ibrahimu. Ibrahimu ni nini? [Wanafunzi: miaka 2,000.] Kwa hivyo nyinyi mnajua hilo! Swali: je, Yesu Kristo alikuwa mwana wa Daudi? Tazama, alisema, "hapana." Ninasema "ndiyo." Unajua maana ya "mwana wa"? "Mwana wa" inamaanisha "mzao wa." "Mwana wa" haimaanishi kizazi cha moja kwa moja. "Baba" inaweza kumaanisha, sawa nyinyi hata mnasema hadi leo, "baba yetu Ibrahimu." Kweli, yeye sio baba yako, sivyo? Lakini pia unaona, hoja ninayotoa? Unaona ninachosema? Rudi kwenye nasaba hizo katika Mwanzo katika sura ya tano na kumi na moja, nitakuhakikishia kuna mashimo hapo, na watu hawa wanaishi miaka 900 hata hivyo, na una mapungufu makubwa. Huwezi kuziongeza tu.

Haiwezekani. Kuna mashimo kwa hivyo siwezi kukupa makadirio. Ninachojua ni kwamba Musa ni karibu 1400-1200 na nitakuambia Nuhu lazima awe kabla ya 8,000, kwa sababu tuna mnara huo huko Yeriko. Kwa hivyo ndivyo ilivyo, karibu miaka 6,500. Karibu miaka 6,500 na vizazi vingapi? Sijui. Kwa njia, sio tu Mnara wa Yeriko, itabidi urudishe nyuma zaidi kuliko hiyo pia. Maswali mazuri, sijui jibu.

N. Elimu ya Musa [41:44-43:45]

Musa alikuwa anajua fasihi kama hadithi ya Gilgamesh na Enuma Elish? Kweli, unasema Musa alilelewa jangwani, akifukuza kondoo. Musa hakujua fasihi hii kwa sababu alikuwa Myahudi. Hakuweza kusoma fasihi hii yote hata hivyo kwa sababu alikuwa Kiebrania. Swali: Musa alikuwa mjinga? Kwa kweli, Musa alifundishwa wapi?

Nje jangwani na kondoo? [mwanafunzi: Misri]. Misri. Alifundishwa kama mtoto wa binti ya Farao. Je, angefundishwa katika hekima ya Misri? Je, Wamisri walikuwa wanajua kusoma na kuandika na utamaduni mzuri? Na tunazungumza Misri ya zamani kurudi Ptahotep ambayo inarudi 2800 KK. Hiyo ni angalau miaka 1400 kabla ya Musa. Je, kulikuwa na fasihi ya hekima miaka 1400 kabla ya Musa? Ndio, kulikuwa na Misri nzima, ya Kale, kulikuwa na Misri ya Kati. Kwa hivyo kulikuwa na mapokeo makubwa ya fasihi kabla ya Musa. Je, Musa angejua kuhusu hadithi za Mesopotamia? Je, kulikuwa na biashara yoyote kati ya Misri na Mesopotamia? Hao ndio paka wawili wakubwa, ndivyo wanavyoita mpevu wenye rutuba. Kulikuwa na biashara inayoendelea na kurudi kila wakati. Kwa hivyo nadhani yangu ni kwamba Musa alijua baadhi ya hadithi hizi, na anaweza kuwa alizirekebisha, akazipitisha, na Mungu alimtumia Musa kuzinyoosha. Je, Musa angeweza kukopa baadhi ya Mwanzo kutoka kwa baadhi ya vyanzo hivi, kutoka kwa hadithi hizi? Na jibu ni: ndio, angeweza kuwa. Je, kila kitu ambacho watu wa kipagani wanasema kibaya? Je, watu wa kipagani wanasema baadhi ya mambo ambayo ni sahihi wakati mwingine? Na ikiwa wako sahihi, basi Mungu anaweza kujumuisha hiyo katika Biblia. Je, kuna baadhi ya watu wapagani wanaozungumza katika Biblia, na kusema ukweli katika Biblia? Acha nifanye hivi. Je, kuna hata punda wanaozungumza katika Biblia na kusema ukweli? Ndiyo. Punda anasema ukweli katika Hesabu 22.

O. Toledoth Muundo wa Mwanzo [43:46-44:42]

Sasa, hii ndio *Toledot* muundo wa Mwanzo. Hii ni, nadhani inavutia, lakini inavutia kutoka kwa mtazamo wa fasihi. *Toledot* inamaanisha (imetafsiriwa katika King James Version, naamini) "hizi ni vizazi vya." Nadhani NIV yako - ikiwa una Biblia zako unaweza kutaka kuzifungua, kwani hii inavutia sana kuangalia jinsi Biblia zako zinavyofanya hivi. Katika Mwanzo 2: 4, una moja ya haya *toledots*, "Hii ndio akaunti ya." "Hii ndiyo akaunti ya mbingu na nchi na siku zilipoumbwa." "Hii ni akaunti ya," na unachopata ni kwamba, kuna kumi *Toledots* katika kitabu cha Mwanzo. Kwa hivyo Mwanzo imegawanywa katika sehemu kumi kulingana na kifungu hiki "hii ni akaunti ya." Hivi ndivyo Musa anavyovunja kitabu chake mwenyewe? Hivi ndivyo Musa,

akiandika kitabu chake, anakivunja. Hii ni aina yake ya mgawanyiko wa aya.

P. Mgawanyiko wa sura katika Biblia umeongezwa karibu 1200 BK.

[44:43-48:13]

Kwa njia, ikiwa ulimwendea Musa na kusema, "Musa, ni sura ngapi katika Mwanzo?" Nyinyi ni werevu kuliko Musa. Ikiwa ulimwendea Musa na kusema, "Musa, sura ngapi katika Mwanzo? Je, Musa angejua jibu la swali hilo? Hapana, hangefanya. Hakukuwa na sura nyuma wakati aliandika Mwanzo. Hakuandika katika sura. Biblia yako ina sura ndani yake. Unatambua sura hizo ziliongezwa karibu 1200 BK? Sasa, kwa njia, tena, nimesimama hapa. Ninakuambia ukweli. Kulikuwa na askofu - Dk. MacRae alikuwa mvulana niliyesoma chini yake, uvumi fulani ulikuwa kwamba alimjua mtu huyu wa askofu. Lakini 1200 BK, MacRae kila wakati alisema alikuwa amepanda farasi, na wakati mwingine mgawanyiko wa sura ungeonekana, na wakati mwingine wangekuwa huko chini, na wakati mwingine angeipata sawa. Je, baadhi ya mgawanyiko wa sura ziko mahali pabaya? Acha nikuonyeshe mfano kutoka kwa Biblia yako kutoka Mwanzo sura ya kwanza na ya pili. Angalia hii, alikosa mgawanyiko wa sura. Sasa kwa njia, hii inamaanisha kuwa Biblia ilifanya makosa au hii inamaanisha askofu mnamo 1200 BK aliweka mgawanyiko wa sura mahali pabaya? Sasa wacha nikuthibitishie hilo. Nenda uangalie Biblia zako mwenyewe, angalia Mwanzo sura ya pili. Sura ya kwanza ni nini? Siku saba za uumbaji. Lakini shida ni: je, kuna siku saba za uumbaji katika Mwanzo sura ya kwanza? Siku ya saba iko wapi? Je, siku ya saba iko katika sura ya kwanza? La. Siku ya saba, kama inavyosema, "Na hivyo mbingu na dunia vilikamilika, na siku ya saba Mungu alikuwa amemaliza kazi aliyokuwa akifanya. Kwa hiyo, tangu siku ya saba alipumzika kutoka kwa kazi yake yote." Hiyo ni katika sura ya pili. Siku ya saba iko katika sura ya pili. Je, siku saba za uumbaji zinapaswa kuwekwa pamoja? Ndiyo. Kwa njia, angalia chini mstari wa 4. Sasa Je, Biblia yako ya NIV, NRSV yako, ESV Bible inagawanyika kati ya 2: 3 na 2: 4? Je, kuna nafasi hapo? Baadhi yenu mnatikisa vichwa vyenu hapana. Je, Biblia zako nyingi zina nafasi hapo? Kunapaswa kuwa na nafasi hapo. Hapo ndipo mgawanyiko wa sura ulipaswa kuwekwa kwa sababu

ya kifungu hiki "hii ni akaunti ya mbingu na nchi." Hii *Toledot* muundo ndio Musa anatumia kugawanya simulizi katika sehemu zake kumi. Hivi ndivyo Musa anabigawanya. Kwa hivyo kunapaswa kuwa na mgawanyiko kidogo huko. Kwa njia, je, baadhi yenu mna Biblia hizo ndogo ambapo wanaweka maandishi juu ya maandishi? Kwa hivyo hawafanyi nafasi nyeupe kwa sababu wanajaribu kuipata ndogo sana? Kwa hivyo baadhi yao wanaweza kuwa wameiunganisha pamoja, sio kwa sababu hawakujua kuwa mgawanyiko uko katika 2:4, lakini kwa sababu tu wanajaribu kuokoa nafasi. Kwa hivyo nenda kutoka 2: 4 hadi 5: 1. Hapa utaona moja kwa moja kwenye mgawanyiko wa sura katika sura ya tano. Inaanza? "Hii ni akaunti iliyoandikwa ya ukoo wa Adamu." Kwa hivyo sasa una nasaba ya Adamu inayokuja baada ya hapo. Nenda kwa 6:9, unaweza kuona katika NIV yangu inaweka taarifa yenyewe. "Hii ni akaunti ya Nuhu." Kwa hivyo baada ya 6:9, unapata hadithi kuhusu Nuhu na watoto wake. Kisha unaenda hadi 10:1, na utaona kitu kimoja, n.k. "Hii ni akaunti ya Shemu, Hamu na Yafethi," na kisha inaendelea hadi kwenye nasaba ya Shemu, Hamu, na Yafethi. Kwa hivyo "hii ndio akaunti ya," hivi ndivyo kitabu cha Mwanzo kimeundwa kwa kutumia kifungu hiki. Musa anaiweka mara kumi na kuunda kitabu chake kwa njia hiyo.

Swali. Muundo wa kibao wa Mwanzo [48:14-52:35]

Uligundua wakati unasoma Mwanzo unapata historia kidogo na kisha inakupa nasaba? Unasoma historia, na kisha unapiga nasaba. Unafanya kazi gani? Unaruka nasaba. Unapiga historia, na kisha unaruka nasaba. Hivyo ndivyo tunavyosoma kama Wamarekani? Je, walikuwa zaidi katika nasaba kuliko sisi? Vivyo hivyo bibi na babu zako hufanya jambo la nasaba?--kwa hivyo historia na nasaba, historia na nasaba. Tazama jinsi inavyozunguka katika maandishi, kurudi na kurudi kati ya historia na nasaba. Inabadilika kuwa mtu ameunda nadharia kulingana na ukweli huo kulingana na vidonge kadhaa walivyochimba. Kwanza kabisa, watu waliandika nini wakati huo? Waliandika kwenye vidonge vya matope huko Mesopotamia haswa-vidonge vya matope/udongo. Kwa hivyo walichukua kalamu au kalamu, na wakaiweka kwenye

matope na matope yakakauka. Kisha unaweza kuisoma--vidonge vya matope. Je, tunafurahi walitumia vidonge vya matope? Kuna shida gani na karatasi? Nipe karatasi ya miaka 500. Kuna nini na karatasi? Karatasi sio tena. Sasa wakati karatasi iko na unyevu nini hutokea? Haiendi chochote; huenda kwenye vumbi. Kurudi kwenye mavumbi, kutoka mavumbini nilikuja mavumbini nitarudi. Kuna mpango gani na vidonge? Unaweka vidonge kwenye masanduku haya, na kisha unachoma hekalu juu ya vidonge. Unaichoma chini. Hiyo inafanya nini kwa vidonge? Inawafukuza kazi! Hiyo inafanya nini vidonge hivi? Ngumu kama mwamba sasa. Swali: je, hudumu milele? Tunazichimba, miaka 3000 baadaye na tunachimba kibao. Je, tunaweza kuzisoma? Ndio, nyote mnapaswa kuchukua Acadian na Ugaritic na unaweza kusoma vidonge. Hapana, kwa umakini, watu wengine huenda Chuo Kikuu cha Pennsylvania. Wanawafungia kwenye basement huko kwa nusu ya maisha yao na baada ya kukaa nusu ya maisha yao huko, wanawapa Ph.D. Lakini hata hivyo, vidonge hivi vinafukuzwa moto. unajua jinsi ilivyo muhimu kwamba walituandikia matope? Tuna vidonge hivi, sasa, na tunaweza kuvisoma baada ya miaka 3000. Kuna shida gani na papyrus na karatasi zote? Mahali pekee ambapo karatasi itaifanya, kama papyrus na aina hiyo ya nyenzo (waliandika juu ya ngozi za wanyama pia) mahali pekee ambapo itaifanya ni chini ya Misri. Sasa kwa nini inaishi Misri? Kwa sababu Misri ni nini sana? Kavu. Hakuna unyevu hewani. Ni jangwa la Sahara, na unajua, Walibya wanawapiga risasi kwa hivyo inafanya kuwa kavu zaidi. Ninachosema ni kwamba, ni kavu sana kwamba Misri ndio mahali pekee ambapo papyrus inaishi kweli. Je, Wamisri waliandika juu ya miamba na kuchonga vitu kwenye miamba? Hiyo ni nzuri sana kwetu pia, kwa sababu miamba hudumu kwa muda mrefu. Mungu alifanya mambo kadhaa kwenye miamba pia kwa kidole chake. Lakini hata hivyo, hivi ndivyo vidonge vimeundwa na msisimko huu wa historia/nasaba huko na huko. Unapata hiyo inayoonyeshwa katika Biblia - historia hii, nasaba, historia, oscillation ya nasaba. Kile mtu huyu aligundua kwenye vidonge kadhaa ambavyo alikuwa akisoma, kwamba muundo wa kibao ulikuwa mbele ya kibao na kisha una nyuma ya kompyuta kibao. Mbele ya kibao aligundua kulikuwa na kichwa, historia,

colophon (ilikuwa barua ya mwandishi ikisema ni yangu ya kibao hiki), na nasaba nyuma. Kwa hivyo nasaba iko nyuma na muhtasari. Inapokuja katika Biblia yetu kunapaswa kuwa na oscillation kati ya historia na nasaba, historia na nasaba; Mbele ya kompyuta kibao, nyuma ya kompyuta kibao, mbele ya kompyuta kibao, nyuma ya kompyuta kibao. Kwa hivyo anachosema ni: je, mtindo wa Musa unalingana na mtindo wa uandishi wa siku hiyo? Je, ungetarajia hilo? Hii inaweza kuwa maelezo ya kwanini kuna ubadilishanaji huu wa historia-nasaba katika Mwanzo. Sasa kwa njia, tunajua hili? Hapana, hii ni dhana ya msomi fulani. Je, ina maana? Inaeleweka kwangu, lakini sisemi ni ukweli. Ninasema ni dhana ya mtu huyu ambayo hatujui kwa hakika, lakini inaonekana kuwa na maana. Ndiyo. [mwanafunzi: Colophon ni nini?] Colophon ni barua ya mwandishi, sema, "Mimi ni Shafan, mwandishi mkuu, na hii ni kibao changu" au kitu kama hicho. Au "hii iliandikwa kwa ajili ya Zimrilin, alikuwa mfalme na hakunipiga kwa hivyo nilimwandikia kibao hiki" au kitu. Unajua, aina ndogo ya noti ya mwandishi. Je, Musa alitumia muundo huu katika uandishi wa Mwanzo?

R. Kiebrania kama lahaja ya Kanaani [52:36-53:41]

Je, Musa alitumia mifumo ya fasihi ya siku zake? Je, Musa alitumia lugha ya siku zake? Musa aliandika labda kwa Kiebrania, sivyo? Lugha ya Kiebrania ni nini? Acha niwe mbele na mwaminifu kwako juu ya hili. Je, lugha ya Kiebrania ni lahaja ya Kanaani? Lugha ya Kiebrania ni lahaja ya Wakanaani tu. Wayahudi walipata wapi lugha ya Kiebrania? Walipata lugha ya Kiebrania wakati Ibrahimu alipohamia katika nchi ya Kanaani. Waliichukua hapo; ilikuwa lahaja ya Wakanaani. Ilitengenezwa karibu 1800 KK. Ibrahimu aliichukua kutoka kwa lahaja za Kanaani, na kisha kimsingi ilipitishwa na kuwa lugha ya Kiebrania lakini hapo awali ni lahaja ya Wakanaani. Je, Ibrahimu angekuwa na lugha ya Mesopotamia alipokuja kutoka nyumbani kwake Mesopotamia? Ndiyo. Anaingia Kanaani, na anachukua lahaja ya Kanaani ambayo imejulikana kama Kiebrania, na inakuja kwa Musa.

S. Mungu akiwasiliana katika Lugha ya Watu [53:42-56:03]

Sasa, Musa aliandika kwa lugha ya watu? Ndiyo. Je, angeandika kwa mtindo wa

watu? Kwa njia, kuna mitindo fulani ya uandishi ambayo hubadilika kwa muda? Ikiwa ungeandika barua, na ukaandika barua pepe, kungekuwa na mitindo miwili tofauti ya jinsi ungeandika barua na barua pepe? Unapoandika kwenye Facebook ni tofauti na unapoandika barua pepe? Ikiwa unafanya twitter, hiyo ni tofauti na wakati unaandika kwenye barua pepe? Je, tuna mitindo tofauti leo? Ndiyo. Je, Musa angekuwa na mitindo tofauti ya fasihi anayotumia? Ndiyo. Na nitakuonyesha kwamba kitabu cha Kumbukumbu la Torati kiko karibu katika umbo/sura halisi ya mkataba wa Wahiti. Yaliyomo ni tofauti lakini fomu ni sawa. Je, ndivyo tungetarajia? Musa anatumia lugha ya wakati huo, na, pia anatumia aina za fasihi za wakati huo. Kwa hivyo mtindo, tutaangalia hilo. Ikiwa Musa alitumia mtindo wa uandishi wa siku zake inawezekana alitumia yaliyomo ambayo baadhi ya watu wa siku hiyo walikuwa nayo. Kwa maneno mengine, kwa mfano, je, watu katika siku za Musa walishikilia kwamba dunia ilikuwa duara au tambarare? Je, wangeshikilia dunia ilikuwa tambarare? [mwanafunzi: kwa sababu inaonekana gorofa.] Ndio, kwa sababu unatoka nje ya mlango hapa na unaona quad, unajua, ni tambarare sana. Unatazama pande zote na dunia inaonekana tambarare sana. Watu katika siku hizo wangeshikilia kwamba Dunia ni tambarare. Kwa njia, inawezekana hata Biblia inaweza hata kurejelea kitu kama hicho? Kuna mtu yeyote aliyewahi kusikia juu ya "pembe nne za dunia"? Inarejelewa katika Biblia, Isaya 11:12. "Pembe nne za dunia," hiyo inamaanisha tambarare ya dunia, sivyo? Sasa unaposema pembe nne za dunia, hiyo inamaanisha kuwa ni dunia tambarare? Kwa njia, Wakristo wengine wamefikiri kwamba ni tambarare kwa sababu ya kifungu hicho cha Isaya. Je, kuna mtu yeyote anayejua maana ya Isaya? Kuna mtu yeyote hapa na sasa anazungumza juu ya pembe nne za dunia? Ikiwa ulisema pembe nne za dunia leo hiyo inamaanisha unafikiri dunia ni tambarare? [mwanafunzi: Hapana.] Ni njia tu ya fasihi ya kusema pembe za dunia (kaskazini, kusini, mashariki, na magharibi). Husemi tambarare ya dunia. Biblia haina makosa hapo, ni watu tu hawakuielewa.

Asili ya familia ya T. Musa [56:04-58:29]

Musa alipata wapi lugha aliyoandika? Ninapojaribu kupendekeza kwamba

Ibrahimu na mzao wake Yakobo walichukua lugha ya Kanaani walipokuwa katika nchi ya Kanaani, na hiyo ilipitishwa kwa Musa; Musa hakufundishwa chini ya wazazi wake mwenyewe? Alifundishwa na binti ya Farao katika hekima ya Misri lakini alifundishwa kwanza na wazazi wake mwenyewe? Unakumbuka aliwekwa kwenye kikapu na kisha kuwekwa kwenye Mto Nile? Binti ya Farao alipomchukua, alisema, "Huyu ni mtoto wa Waebrania." (Nadhani labda alikuwa ametahiriwa) na kwa hivyo akamchukua. Halafu kinachotokea ni Miriamu, dada mkubwa wa Musa, anajitokeza na kusema, "Hei, mimi ni Myahudi." Kwa hivyo anamrudishia Musa kwa dada yake mwenyewe - dada mkubwa, yeye ndiye kaka mdogo. Kuna kitu kibaya na hilo. Je, dada yako mkubwa aliwahi kukuongoza karibu? Kwa hivyo, kwa hivyo dada mkubwa anamrudisha Musa, kwa wazazi wake mwenyewe. Wazazi wa Musa mwenyewe wanamlea, au, kama mke wangu angesema, "alimlea." Kwa hivyo amelelewa hadi labda awe na umri wa miaka kumi na mbili au kumi na tatu katika ujana. Anapofika ujana, anaenda kwa binti ya Farao. Huko anafundishwa katika hekima yote ya Misri. Je, angejua kuzungumza Kiebrania kwa ufasaha? Ikiwa utalelewa katika familia hadi ufikie umri wa miaka 12 au zaidi, unajua lugha hiyo kwa maisha yako yote? Mkwe wangu aliolewa na binti yangu anatoka Taiwan. Alilelewa Taiwan hadi alipokuwa na umri wa miaka kumi na miwili. Linapokuja suala la Kiingereza, anaweza kuzungumza Kiingereza kwa ufasaha? Bado anasema "kondoo" na "kulungu." Sio kulungu, lakini "kulungu." Anaweka 's' mwisho wa kila kitu ili kufanya wingi. Ninamdhihaki kwa sababu anafanya hivyo. Kwa kweli, amenilamba. Alichukua SAT, SAT ilikuwa kwa Kiingereza. Alikosa pointi tano kwenye SAT. Je, mtu huyo ni mkali sana? Alikwenda Harvard, akaenda MIT, mtu huyo mkali sana. Lakini bado anasema "kondoo" na bado anasema "kulungu," kwa hivyo tunampata kwa hilo. Lakini swali: je, mwanadada huyo bado anajua Mandarin? Alilelewa hadi alipokuwa na umri wa miaka kumi na mbili huko Taiwan. Je, bado anajua Mandarin kwa ufasaha? Ndiyo. Kwa hivyo ninachosema, ni kwamba Musa alijua Kiebrania katika utoto wake.

U. Wapagani wakisema ukweli na malazi ya Mungu [58:30-59:26]

Je, watu wasio Wayahudi, wasio manabii, wapagani wanaweza kusema baadhi ya mambo ambayo ni ya kweli? Ndiyo. Ikiwa Musa anaandika kile wale watu wa kipagani wanasema, bado ni jambo la kweli. Iko katika Biblia, basi bado ni kweli. Kwa hivyo kuwa mwangalifu na baadhi ya mambo haya. Je, Mungu alikubali ukweli wake ili kueleza ukweli kwa njia ambazo zilipatana na jinsi mwanadamu wa kale alivyoona mambo? Alijishughulisha na lugha. Kwa hivyo Mungu anazungumza kwa Kiebrania, na anatumia aina za fasihi za siku hiyo. Alijishughulisha kiasi gani? Je, Mungu alishuka na kumwambia Musa: "Musa, nyinyi mnadhani dunia ni tambarare, dunia si tambarare, ni pande zote"? Je, Mungu aliwahi kushuka na kuwanyoosha? Hapana, hiyo haikuwa maana. Mungu alikuwa akishuka kuwaambia juu ya roho zao, na juu ya ukombozi, sio juu ya ukweli wa kisayansi. Kwa hivyo lazima upumzike kidogo juu ya mambo hayo.

V. Madhumuni ya Mwanzo 1 na Hermeneutics [59:27-60:39]

Sasa, kwa nini Musa alijumuisha uumbaji? Kwa nini Musa alianza "hapo mwanzo, Mungu aliumba mbingu na nchi." Je, Musa aliandika Mwanzo 1 na 2 ili kupigana dhidi ya nadharia ya mageuzi? Je, Musa alikuwa na kidokezo kuhusu nadharia ya mageuzi? La. Hiyo ni katika karne ya 19 na 20? Kwa hivyo Musa hakuandika dhidi ya nadharia ya mageuzi. Musa hakuwa na kidokezo, wala hakuna hata mmoja wa watu aliokuwa akizungumza naye hakujua hilo. Sasa ninachofanyia kazi hapa ni "hermeneutics." Hermeneutics, kuna mtu yeyote anayejua "hermeneutics"? Hermeneutics ni utafiti wa jinsi unavyotafsiri Biblia. Je, unatafsiri vipi Biblia? Watu tofauti hutafsiri Biblia kwa njia tofauti. Hermeneutics ni jinsi unavyotafsiri. Angalia ninachosukuma hapa. Pambana dhidi ya nadharia ya mageuzi - je, hilo ni tatizo letu la kupigana na nadharia ya mageuzi katika siku zetu? Je, Musa alijua kuhusu hilo? Ninajaribu kukurudisha katika dhamira ya asili ya mwandishi wa asili. Kwa maneno mengine, Biblia ni lazima kwangu mimi mimi mimi. Tunaishi katika utamaduni wa narcissistic ambao unasema "mimi mimi," kila wakati.

W. Dhamira ya asili ya mwandishi wa asili [60:40-61:49]

Ninachotaribu kufanya ni kukutoa kutoka kwako na kuangalia nyuma jinsi Musa, kama mwandishi, jinsi alivyokusudia hapo awali. Musa alikusudia nini hapo awali? Nia

ya awali ya Musa ilikuwa nini? Kwa hivyo hiyo ni hermeneutic yangu, kujaribu na kurudi kwenye dhamira ya asili ya waandishi wa asili. Labda Musa aliiandika kama mzozo dhidi ya ushirikina? Je, watu wa wakati huo walikuwa washirikina? Miungu mingi ilikuwa ikifanya kila aina ya mambo. Kwa hivyo inawezekana, hiyo inafaa nia ya Musa bora zaidi kuliko mageuzi? Ndio, kwa sababu walikuwa wakipambana na ushirikina. Kwa hivyo inawezekana. Anaanza, "Hapana, hapana sio Baali na Ashera ambao walienda vitani, na Baali akamkata. Kulikuwa na Mungu mmoja na aliumba kila kitu, na alifanyaje? Alizungumza, na mambo yakatokea." Kwa hivyo Musa labda anafanya kazi dhidi ya ushirikina. Nadhani hii ndiyo hoja halisi ambayo Musa anashughulika nayo katika kitabu cha Mwanzo. Musa kimsingi anasema Mwanzo 1 ni doxology. Ni kwa ajili ya sifa na ibada ya Mungu. Inatuambia kitu juu ya Mungu, ukuu wake, ukuu na wema wa Mungu katika uumbaji. Ukuu na wema wa Mungu katika akaunti ya uumbaji ndio unaoonyeshwa.

X. Mtazamo wa maandishi ya Uumbaji: Zaburi 136 [61:49-62:41]

Sasa nitajuaje kuwa hii ni sehemu ya kusudi? Ninaangalia Zaburi 136, na Zaburi inatuonyesha jinsi akaunti ya Mwanzo inaweza kutumika. Sasa, nitaweka hii hapa, na kuona tu zaburi hii nzuri. Zaburi hii inazungumzia nini? Zaburi 136. Kwa yeye ambaye peke yake hufanya maajabu makubwa, kwa maana upendo wake mwaminifu unadumu milele. Ni nani kwa ufahamu wake aliyeiumba mbingu?

kwa maana upendo wake mwaminifu unadumu milele. Waliotandaza ardhi juu ya maji, kwa maana upendo wake mwaminifu unadumu milele.

Ni nani aliyetengeneza taa kubwa, kwa maana upendo wake mwaminifu unadumu milele. Jua kutawala mchana, kwa maana upendo wake mwaminifu unadumu milele.

Nini maana ya zaburi hii? Anaangalia uumbaji, na anahitimisha nini? Ni ngumu sana kupata hoja kuu. Anahitimisha nini? "Upendo wake mwaminifu unadumu milele."

Y. Ujumuishaji wa Imani na Kujifunza [62:42-65:19]

Kwa hivyo, kwa maneno mengine, unaweza kuangalia uumbaji, na kujifunza kitu

juu ya Mungu? Baadhi yenu mnaingia kwenye sayansi na wengine wenu mnaingia kwenye sayansi. Je, unapaswa kuwa na uwezo wa kuangalia sayansi na inapaswa kukuongoza kwenye ibada ya Mungu? Je, masomo yako ya fizikia yanapaswa kukuongoza kwenye ibada ya Mungu? Je, utafiti wako wa biolojia unapaswa kukuongoza kwenye ibada ya Mungu? Je, kemia inapaswa kukuongoza kwenye ibada ya Mungu? Je, fizikia ni $f=ma$ pekee? Au $v=ir$? Unaweza kusema, najua fizikia au chochote, $v=ir$. Sawa, hiyo ndiyo kiini chake? Au unaweza kuona fomula zilizopita kwa nini? Unazungumza juu ya galaksi, unazungumza juu ya kile Mungu aliumba. Unaweza kuona kazi ya mikono ya Mungu. Kwa hivyo ninachosema ni kuchukua sayansi. Ndiyo, jifunze fomula zako; lakini nenda zaidi ya fomula ili kuona uzuri wa Mungu katika uumbaji katika fizikia, kemia, biolojia, chochote. Hapa kuna njia nyingine. Watu hawa wako mbinguni katika kitabu cha Ufunuo [Ufunuo 4:11]. Na nadhani wanafanya nini mbinguni? Hivi ndivyo tutakavyokuwa tukifanya mbinguni. "Unastahili, Bwana wetu na Mungu, kupokea" - kupokea nini? "Utukufu, heshima, na nguvu." Kwa nini Mungu anastahili kupokea utukufu, heshima, na nguvu? "Kwa maana uliumba vitu vyote, na kwa mapenzi yako viliumbwa na vipo vyake." Kwa hivyo aya hii nzuri, inaonyesha kile kinachoendelea mbinguni. Je, kuunda daima kunamaanisha kuunda bila chochote? Kuna neno la Kilatini (na nataka ujue hili), neno la Kilatini, "unda kutoka kwa chochote," ni kuunda *Ex Nihilo*. *Ex* - je, kuna mtu yeyote anayefanya Kilatini tena? *Ex*, ni "nje ya," *Nihilo*, inamaanisha "hakuna kitu." Je, Mungu huumba kutoka kwa chochote? Je, Mungu anaweza kuumba bila chochote? Mungu alizungumza na ikawapo. Kwa hivyo Mungu aliumba - "hapo mwanzo, Mungu aliumba mbingu na nchi." Anaumba bila chochote, *Ex Nihilo*. Je, Mungu huumba kila wakati *Ex Nihilo*? Zaburi 33: 6, ni aya nzuri. "Kwa neno la Bwana mbingu ziliumbwa, majeshi yenye nyota kwa pumzi ya kinywa chake." Mungu alizungumza na ulimwengu ukatokea. Je, Mungu alifanya hivyo kila wakati? La. Mungu alimtoa mwanadamu kutoka mavumbini. Alitengeneza mwanadamu, akamuumba mwanadamu kutoka kwa mavumbi. Je, aliunda mwanadamu bila chochote? Wanawake wengine wangesema, "ndio." Je, Mungu alimuumba

mwanadamu bila chochote? Hapana, alimuumba kutoka kwa vumbi.

Z. Majina ya Adamu na Hawa [65:20-68:54]

Sasa, kwa njia, kwa sababu nyinyi hamjui Kiebrania, mmekosa michezo mizuri ya maneno katika kitabu cha Mwanzo. Mungu huchukua vumbi la ardhi, na anaunda nini? Mungu anamwitaje kiumbe anachotengeneza kutoka ardhini, anamwita jina? Anamwita "Adamu." Anamwita Adamu. Nini "*adamah*" maana? Anachukua vumbi, anaitengeneza na anamwita "Vumbi." Hapana, huu sio mzaha, huu ndio ukweli wa uaminifu! "Adamu," "Adamu" inamaanisha nini? *Adamah* inamaanisha uchafu, ardhi, vumbi. Kwa hivyo anamtengeneza Adamu kutoka mavumbini na anamwita "Vumbi." Huo ni ukweli. Jina la Adamu ni pun kwenye "Dusty." Kuna mchezo wa maneno huko na ni nzuri.

Kwa njia, anamwita nini Hawa? Nani anamwita Hawa? Adamu anamwita Hawa. Adamu anamwita Hawa lini? Baada ya Adamu kuambiwa: Adamu, ulitenda dhambi, vumbi wewe ni "Vumbi," kwa mavumbi utarudi. Mstari unaofuata katika Mwanzo 3:20 Adamu anamgeukia Hawa. Hajatajwa duniani hadi sasa. Anamgeukia mkewe, baada tu ya kuambiwa atalazimika kufanyia kazi mkia wake na ataishia kupoteza kwa vumbi, hatashinda (atakuwa vumbi tena. Kisha anamgeukia mkewe na kusema, "wewe ni mwanamke wa kifo. Mwanamke mbaya. Mwanamke mharibifu." Anamwita nani? Anamgeukia na anasema *Havah*. Na nyinyi mnajua nini *Havah* Ni. Unaenda kwenye harusi ya Kiyahudi, wanatoa - oh nyinyi mko chini ya miaka ishirini na moja, msifanye hivi kwenye harusi ya Kiyahudi. Kwa hivyo, kwenye harusi ya Kiyahudi, wanajiondoa, vitu kati yao, na wanasema nini? *Lahayim. Lahayim*. Nyinyi mnajua hilo - nyote mmeona "Fiddler on the Roof," sivyo? Kwa njia, hawakuambii hili katika Chuo cha Gordon, lakini moja ya mahitaji ya kuhitimu ni lazima utazame "Fiddler on the Roof," kabla ya kuhitimu. Sitanii, niko mzito. Ukivuka hatua hiyo kupata diploma yako, Dk. Wilson ana moja ya bunduki laini za hewa, ukivuka anakupiga ikiwa haujaona "Fiddler on the Roof." Kwa hivyo lazima uone "Fiddler juu ya Paa." Ikiwa haujaona "Fiddler on the Roof" lazima uione. *Lahayim! Lahayim!* Kwa njia, mzizi wa ni nini *Lahayim*?

Havah Na *Lahaym* kimsingi ni neno lile lile. Anamgeukia mkewe na anasema nini? Nini *lahayim* Maana? Kwa maisha. Anamgeukia mwanamke huyu, na anamwita *Havah*-- Wewe ni "mama wa wote walio hai." Nitaenda vumbi, lakini wewe ni "mama wa wote walio hai." Je, mwanamke huyu anamletea matumaini kwamba siku moja kichwa cha nyoka kitavunjwa? Maisha yanatoka wapi? Maisha yanatoka kwa mwanamke huyu. Kwa hivyo anamwita "aliye hai"—"mama wa wote walio hai"--*Havah*. Je, hiyo inaonyesha uhusiano mzuri kati ya Adamu na Hawa? Hamlaani baada ya kulaaniwa tu. Anampenda na anaona tumaini linalokuja kupitia kwake. Ni kupitia uzao wake kwamba ukombozi utakuja kwa wanadamu wote. Mwanamke huyu ataleta ukombozi kwa wanadamu wote, na anamtazama na kusema, *Havah*. Unasema "Hawa," lakini napenda *Havah* Bora.

AA. "Siku" za Mwanzo 1: Njia tatu [68:55-69:36]

Sasa tumebakiza kama dakika kumi, na ninataka kubadili na kubadili majadiliano hapa hadi siku za Mwanzo. Ninataka kupitia hii haraka sana na kugonga hii kwa sababu sitaki kukaa juu ya hatua hii: siku za Mwanzo na akaunti ya uumbaji - siku saba za uumbaji. Dunia iliumbwa lini? Biblia inasema nini? Nimejaribu kusema hapo awali kwamba Biblia haituambii dunia ina umri gani. Kuna njia tatu za siku za Mwanzo 1 na ninataka tu kupitia njia hizo tatu. Kwa hivyo tutafanya siku za Mwanzo.

AB. Nadharia halisi ya siku ya saa 24 [69:37-73:36]

Kwanza kabisa, watu wengine wanashikilia kwamba siku za Mwanzo ni siku halisi za saa ishirini na nne, masaa ishirini na nne alfajiri hadi jioni na jioni, kipindi cha ishirini na nne. Hiyo inaitwa "Nadharia halisi ya Siku ya Saa 24." Watu wengi wanaoshikilia hii wanaitwa "Young Earth Creationists." Waumbaji wachanga wa Dunia watashikilia kwamba dunia ina umri wa miaka elfu ishirini, kitu kama hicho - miaka ishirini, thelathini, arobaini, au elfu kumi. Kwa hivyo inaitwa "dunia changa." Dunia ina umri wa miaka elfu ishirini tu. Watu wengi ambao ni Young Earth Creationists watashikilia Nadharia halisi ya Siku ya Saa 24. Kimsingi, wanachosema ni kwamba neno *Yom*, neno *Yom* ni neno la Kiebrania la "mchana," kwa kweli limefafanuliwa katika Mwanzo 1: 5 ambapo Mungu anasema katika mstari wa 5, "Mungu akauita nuru mchana,

na giza aliliita usiku." Kwa hivyo oscillation hii kati ya nuru na giza, ambayo ni siku ishirini na nne, Mungu anafafanua kama *Yom* katika Mwanzo 1: 5. Ni siku ya saa ishirini na nne. Ni oscillation ya nuru na giza ambayo ni kipindi cha masaa ishirini na nne. Kwa hivyo imefafanuliwa kwetu katika Mwanzo 1. Sabato - unapumzika kwa muda gani siku ya Sabato? Pia ni kipindi cha saa ishirini na nne. Je, unasherehekea Sabato yako Jumamosi? Shabbat ya Kiyahudi inaanza lini? Shabbat huanza Ijumaa usiku wakati jua linapozama. Wana chakula cha jioni cha Shabbat Ijumaa usiku. Kisha Jumamosi, wanapumzika Jumamosi. Halafu Shabbat inaisha lini? [mwanafunzi: Jumapili.] Hapana, Jumamosi usiku. Sawa, huenda kutoka Ijumaa usiku, baada ya jua kutua, hadi Jumamosi usiku, wakati jua linapozama. Wayahudi hufanya nini Jumamosi usiku? Chama. Utaona huko Yerusalemu kutakuwa na Wayahudi elfu kumi, wakijaa barabara, wakinunua kila aina ya vitu, wakila pizza (usiagize pizza ya pepperoni, lakini pizza tu). Kuna sababu kwa nini nilisema hivyo. Mtu aliagiza moja wakati nilikuwa dukani, lazima kulikuwa na watu mia mbili huko na ikanyamaza. Mwanadada huyo aliagiza pizza ya pepperoni. Lakini, unaipata. Tulitoka hapo. Ni wazi tulikuwa Wamarekani, na nilijua vya kutosha kutoka huko wakati inanyamaza kama hiyo. Lakini hata hivyo, hiyo ndiyo yote ninayosema. Shabbat inashuka, kimsingi Ijumaa usiku hadi Jumamosi usiku. Jumamosi usiku ni kawaida wakati wanatoka na kufurahiya. Je, hicho ni kipindi cha saa ishirini na nne? Shabbat ya Kiyahudi ni kipindi halisi cha masaa 24? Unakumbuka kile Mungu alisema katika Amri Kumi? "Ikumbuke siku ya Sabato ili kuitakasa." Ni kipindi cha saa 24. Kutoka sura ya 20 ina Amri Kumi. Kwa hivyo tena, ni kipindi halisi cha masaa ishirini na nne. Hapa kuna hoja nyingine: siku pamoja na nambari. Wakati wowote unapokuwa na siku ya kwanza, siku ya pili, siku ya tatu, kawaida ni kipindi cha masaa ishirini na nne. Wakati wowote neno siku linapotumiwa na nambari kawaida ni kipindi cha masaa ishirini na nne katika Maandiko. Katika Maandiko, kuna karibu mia nne na tisini na tisa ya marejeleo hayo. Niliwaangalia mara moja na kuandika karatasi juu ya hilo. Kuonekana kwa umri. Kwa sababu dunia ni changa sana, unasema, "lakini dunia inaonekana kama ni ya zamani sana." Dk. Phillips

jana usiku alikuwa akielezea galaksi ambazo zilikuwa umbali wa miaka bilioni kumi ya mwanga. Nuru hiyo ilianza kutoka kwa galaksi hizo miaka bilioni kumi iliyopita, na sasa nuru tunayoona ina umri wa miaka bilioni kumi. Watu hawa wangesema, (Vijana wa Dunia) "Hapana, haikuanza miaka bilioni kumi iliyopita, Mungu alifanya nuru tayari iko njiani. Adamu alifanywa aonekane kama mtu mzima. Kwa hivyo dunia ina mwonekano wa umri." Hivyo ndivyo wanasayansi wanaona, Mungu aliifanya kwa kuonekana kwa umri. Je, hoja hiyo inamsumbua mtu yeyote kwamba Mungu aliumba dunia kwa kuonekana kwa umri? Je, Mungu huwadanganya watu? Hilo ni swali la kuvutia.

AC. Siku ya Mfano [73:37-75:23]

Ifuatayo ni nadharia ya Siku ya Ishara. Hii ni njia nyingine, aina nyingine ya siku. Kuna watu ambao hushikilia siku ya mfano na kusema siku za Mwanzo siku moja, mbili, tatu, nne, tano, sita, saba, hazikusudiwa kuwa wakati. Zinakusudiwa kuwa mfumo wa kimantiki au wa fasihi ambao Musa anatumia kuelezea uumbaji. Ni mfumo wa kimantiki au wa fasihi ambao Musa anatumia kuelezea. Inawezekana kwamba Mungu alikuja kwa Musa na kusema (yuko kwenye Mlima Sinai). "Haya Musa, amka. Musa, na kuwe na nuru," na Musa anaona nuru. Kisha Musa anarudi kulala, na siku iliyofuata Mungu anamtikisa. "Hei, Musa, amka," Anasema, "Sawa, sasa angalia hii. Sasa nitatenganisha maji yaliyo juu na maji chini." Musa anarudi kulala, na kuamka siku ya tatu: "Sawa, nchi na ionekane." Kwa hivyo, kwa maneno mengine, ni siku ambazo Mungu alimfunulia Musa. Sio siku za uumbaji halisi, ni siku ambazo Mungu alikuwa akimfunulia Musa. Unaona tofauti hapo? Kwa hivyo hizi ndizo tunazozita "siku za ufunuo," kwani Mungu alichukua siku saba kumfunulia Musa, sio kwamba hapo awali ilikuwa hivyo. Hapa kuna njia nyingine ya kuiangalia. Hii mara nyingi nimekuwa nikifikiria hii ni aina ya njia ya kuvutia, kwamba Mungu alimwonyesha Musa picha saba. Musa anaelezea, katika picha ya kwanza, Mungu alisema na kuwe na nuru. Katika picha ya pili, anatenganisha vitu, na kadhalika. Musa anaonyeshwa picha hizi, kwa kuibua, kichwani mwake kama wakati manabii walipokuwa na maono. Mungu anamwonyesha katika maono uumbaji. Kwa hivyo Musa anaielezea kama siku saba. Labda ni mfumo wa fasihi. Je, hii ni njia ya

kufikirika zaidi ya uumbaji? Ndiyo. Nyingine ni halisi masaa ishirini na nne, hii ni ya kufikirika zaidi; na siku za mfano, Bernard Ramm anashikilia hii. Baadhi ya wanafikra wa kufikirika zaidi wanashikilia hii.

AD. Nadharia ya Umri wa Siku [75:24-80:00]

Hivi ndivyo Dk. Perry Phillips anashikilia, na hii inaitwa "Nadharia ya Umri wa Siku." Perry anaamini kwamba kila moja ya siku za Mwanzo ni umri, vipindi virefu vya wakati. Neno *Yom*, kwa Kiebrania, ni neno "siku." Ina maana mbalimbali na sio kila wakati masaa ishirini na nne. Kwa mfano, ikiwa ningekuuliza ikiwa ni mchana au usiku, ungesema nini? Nimekuwa katika jengo hili kwa muda mrefu sijui. Ikiwa ninasema ni mchana au usiku, "siku" ni ya muda gani katika muktadha huo? Je, siku ni chini ya saa ishirini na nne? Unasema, vizuri tunaishi New England mnamo Desemba, siku ni dakika tano tu. "Mchana" kama kipindi cha mwanga kinaweza kutofautiana. Nipe masaa kumi na mawili, kwa mchana, na masaa kumi na mbili ya usiku. Basi "siku" itakuwa fupi kuliko masaa ishirini na nne? Vipi kuhusu Siku ya Bwana? Siku ya Bwana, Siku ya Apocalyptic ya Bwana ni ya muda gani? Imeelezewa katika kitabu cha Ufunuo, Siku ya Bwana ni miaka elfu moja [Ufu 20]. Na kisha ukienda kwa Zaburi 90: 4, inasema "siku kwa Bwana ni kama miaka elfu moja na miaka elfu ni kama siku." Nyinyi nyote mnajua hilo kwa sababu mmeona Siku ya Groundhog. Siku ni kama miaka elfu. Ni siku hiyo hiyo, kila siku baada ya siku. Siku ni kama miaka elfu, miaka elfu ni kama siku. Unapokuwa na Mungu wa milele asiye na mwisho, miaka elfu ni nini? Sio kitu. Kwa hivyo, "siku" hutumiwa kwa muda mrefu. Hapa kuna nyingine: ni wakati wa maisha ya mtu. Ikiwa ningewaambia, "katika siku ya baba yangu," hiyo ingekuwa ya muda gani? Hiyo itakuwa karibu kipindi cha miaka sabini na sita kutoka karibu 1927 hadi 2004? Sawa, kwa hivyo katika siku ya baba yangu, hiyo itakuwa katika wakati wa maisha yake. "Siku" (*Yom*) inamaanisha mambo mengi. Inamaanisha mambo mengi kwa Kiingereza, na inamaanisha mambo mengi kwa Kiebrania. Jua, kwa njia, halikufanywa hadi siku ya nne. Je, siku tatu za kwanza ni siku za jua? Haziwezi kuwa siku za jua kwa sababu hakuna jua, hakuna jua. Jua limekwenda, jua haliweki hadi siku ya nne. Kwa

hivyo siku tatu za kwanza haziwezi kuwa siku za jua hata hivyo. Sasa, kwa njia, je, nadharia ya umri wa mchana inaruhusu mabilioni ya miaka? Ndiyo, inafanya. Kisha hii labda ndiyo hoja yenye nguvu zaidi. Kuna kazi nyingi sana siku ya sita. Je, Mungu anaweza kufanya mambo mara moja? Lakini vipi kuhusu mwanadamu? Anaunda mwanadamu kutoka kwa mavumbi ardhini siku ya sita, kisha analeta wanyama wote kwa Adamu. Je, Adamu anapaswa kuwapa wanyama wote majina? Je, hiyo inachukua muda kutaja wanyama wote duniani? Kisha, kwa njia, baada ya kuwapa wanyama wote majina, Adamu lazima ajisikie peke yake. Kisha, baada ya hapo, nini kinatokea? Siku hiyo hiyo, Hawa anaundwa kutoka kwa ubavu wa upande wake. Hiyo ni mengi ya kufanya kwa siku moja ya saa ishirini na nne? Sasa Mungu anaweza kuumba haraka sana, lakini je, mwanadamu huchukua muda? Kwa hivyo siku ya sita kuna mengi. Hizi ndizo njia tatu. Siku halisi, siku ya kwanza, siku ya pili, siku ya tatu, ambapo ni siku halisi za saa 24. Watu hawa ni Young Earth Creationists, dunia ina umri wa miaka elfu ishirini kwao. Umri wa Siku - je, hii inaruhusu ulimwengu wa miaka bilioni kumi na tatu ambao sayansi inaweza kukubaliana nayo kwa kiasi kikubwa? Ndiyo. Hotuba ya Nadharia ya Big Bang na Perry Phillips Nitakuwa nayo kwenye wavuti ifikapo Ijumaa. Siku za mfano, hii inaruhusu mabilioni ya miaka pia? Ndiyo. Sasa swali ni, na hii ndio hoja ya haya yote: Biblia inasema dunia ina umri gani? Haisemi. Je, dhana hiyo ni kwa upande wa kila mtu? Utakuwa na watu wa Dunia ya Vijana wa Dunia, utakuwa na watu wengine wa Dunia ya Kale, na ninachosema ni: usipigane juu ya mambo haya. Biblia haisemi kweli. Watu wana maoni tofauti, ni sawa kuwa na maoni tofauti juu ya hili. Meja kwa majors, ndogo kwa watoto. Tarehe ya dunia - hatujui. Maandiko hayasemi. Kwa hivyo, jihadhari! Tutakuona, Jumanne.

Huyu ni Dk. Ted Hildebrandt kwenye hotuba ya tano juu ya kozi ya Historia ya Agano la Kale, Fasihi, na Theolojia. Hotuba ya leo itakuwa kwenye Mwanzo sura ya kwanza, juu ya mistari ya 1: 1 na 1: 2, na kisha majadiliano juu ya siku za Mwanzo. Dk. Ted Hildebrandt.

Imeandikwa na Libbi Wilson Mbaya iliyohaririwa na Ted Hildebrandt 2